

Umirrea

ZIAR NAȚIONAL COTIDIAN

Memoriei

canonicului Augustin Bunea închinăm aceste șire, în zilele, când se împlinesc 9 ani dela moartea lui și când la Alba-Iulia s'a împlinit Cresul și prorocia lui.

Pe crucea dela capul lui Bunea neamul românesc ar fi trebuit să serie, în aceste zile, cuvintele de pe statuia lui Brutus: *Utinam viveres!*

Glasul celui de-al doilea Bărnufiu, al Blajului și al neamului întreg, nu ne-a fost dat să-l auzim, cu prilejul marelui adunări dela Alba-Iulia! Dar — vor fi tresărit osămintele lui, din timiteriul Blajului, în pământul sguduit de pașii mulțimii ce alergă spre Bălgărad, și spiritul lui va fi plutit peste zidurile cetății lui Mihaiu-Viteazul și peste capetele mulțimii, ce a defilat pe sub temnița lui Horia și a lui Iancu...

Și-mi închipuesc, ce accente puternice de satisfacție, de bucurie, de dărză mândrie ar fi izbucnit, ca o salvă de tunet, de pe buzele lui, în fața hotărârii celei mari a neamului românesc de dincoace de Carpați — dacă ar fi ajuns să trăiască aceste zile! Ce imn de preamărire și mulțumită către Provedință ar fi intonat acest mare Preot și al „semnelor vremii“ (cu adevărat!) proroc — dacă ar fi ajuns să meargă la Alba-Iulia!

Ar fi văzut realizându-se, nu un vis numai — care mai mult ori mai puțin lămurit trăia, ca o reverie, în sufletul fiecărui Român — ci Bunea și-ar fi văzut împlinit *Cresul său cel mai intim și mai adânc, Evangelia sa*, care a propovedit-o cu atâta încredere și îndârjire în toată viața lui — în graiu, în scris, în fapte — și căreia i-a dat expresiune așa de clasică mai ales în memorabilul *discurs dela Alba-Iulia* *) de acum 9 ani, la adunarea societății fondului de teatru, câteva luni înainte de moartea sa.

*) Vezi fragmentele acestui discurs în „Tribuna“ de atunci.

A p e l.

Comandele gardelor naționale, preoții, învățătorii și toți intelectualii sunt provocați a face rapoarte detaliate, întru cât se poate cu documente, și cu numele martorilor, despre toate atrocitățile, cari se comit și s'au comis în ținuturile lor, cu indicarea jertfelor, numele și descrierea împrejurărilor. Acestea rapoarte sunt a-se trimite grabnic, cu curier Conziliului Național român în Arad spre publicare.

ȘTEFAN C. POP

Se pare, că Bunea a concentrat în acel „cântec de lebedă“, toată puterea de inspirație a sufletului său, ca să ne dea o prorocie, ce astăzi se împlinește.

La Alba-Iulia, pe locul „sfânt pentru noi“, unde „cutremurați ne oprim“ și unde „mintea noastră purcede să desgroape comorile de amintiri, ce zăco acolo... „pe unde au trecut și s'au scurs de mult vremurile noastre de mărire“, pe „ruinele sdrobite“ — noi vedem cu ochii clădindu-se iarăși „templul derimat“, ridicându-se „biserica libertății noastre politice naționale!“ „Noi vom sfârși cu izbândă rezboiul mare ce îl purtăm pentru ființa noastră națională... Vom stinge pe toți păcătoșii cu puterea noastră de viață. Și vom lupta în rânduri tot mai încheigate, prin mii de furtuni, ce cearcă să ne risipească!... Vom fi noi încă factor în civilizația europeană. Neamul acesta se va premeni de ticăloși și mișei. Va elimina din organismul său materiile cangrenoase și va răsări viguros și dornic de viață!“

Pomenirea oamenilor, cari, ca și Augustin Bunea, prin faptele și vorba lor, au alimentat focul de veghe și, în vremuri de restriște, au ținut vie credința și nădejdea într'un mare viitor al neamului lor, va trebui să rămână neștearsă și la poporul nostru!

Dr. V. Macaveiu.

Acum e rândul

poporului. Al poporului, care în definitiv sunt părinții, frații, cunoscuții nostri. Noi înșine, profesorii, avocații, medicii, preoții, învățătorii, intelectualii români, popor suntem.

Aceeași limbă o vorbim, aceeași credință mărturisim. Sub un coperiș și în aceleași condiții am crescut cu cei rămași acasă. Comună ne-a fost pâinea, comune lacrimile. Aceleași doruri ne-au înveselit și întristat, același soare ne-a învăluit. Luncile și codrii ne cunosc. Frați suntem cu toții dintr'o trupină, dela o rădăcină.

Numai chiar școala ne-a despărțit, școala străină. Ne-a despărțit, dar nu ne-a înstrăinat. A trebuit să poruncim sufletului să tacă, să nu se înadușă în atmosfera școlilor străine. Am spus creierului să culeagă numai știința din școli, duhul străin să-l lasă pe seama străinilor.

Azi ne-am desrobit sufletul și suntem stăpâni pe soarta, viitorul nostru. Democrați în suflet, devotați tuturor intereselor poporului nostru, râvnitori de-a face ca tot românul să fie fericit, deplin mulțumit, stăm în fața unei

probleme pe cât de măgulitoare pentru noi, pe atât de ușoară pentru cauză. Ne facem o datorință, ce o aveam de mult față de părinții, frații noștri. E un act de recunoștință, reclamată de poporul acela mare, din care am răsărit cu toții.

Și poporul vrea să fie nu numai desrobit, dar și stăpân pe teritoriul acela, care azi e românesc. Nouăzeci și cinci procente din jerttele aduse pe altarul eliberării noastre naționale sunt ale poporului dela sate. În aceeași proporție își reclamă acest popor punctul prim din preocupările politice dela ordinea zilei.

Li trebuie pământ, drepturi, mai bune condiții de viață. Noi i-le dăm. În privința aceasta nu este divergență între noi. Vorba e, să le capete în grabă. Într'un an, într'o lună, într'o zi chiar.

Căci: bis dat, qui cito dat.

Dr. Octavian Prie.

Ce scriu Sașii despre Alba-Iulia?

În „Schäszburger Zeitung“ din 30 Noemvrie găsim un articol mai lung: „Pe pragul României Mari“ — scris de H. Fabritius jude cercual în retr. — După ce arată greșelile istorice ale stăpânirii austriace și ungurești, cari au adus Ungaria astăzi acolo, unde este: să rămână „un trunchiu fără membre: fără de fier, fără de cărbuni, fără lemne, fără piatră, fără de mare“ — continuă astfel: Măne, Duminică, în 1 Decemvrie. Măne sute de mii Români, reprezentanții tuturor văilor locuite de Români vor umplea valea Mureșului la Alba-Iulia. Reședința principilor ardeleni, vechea Alba-Carolina va fi mărturie ridicării impunătoare a unui popor viguros, trezit la libertate. Înaintea tribunalului istoriei își vor desvâli Români ranele lor nici când cicatrizate

și în convicția cuminte că trebuie să-și asigure pentru toți vecii dreptul naționalității lor — tot așa de sfânt și inviolabil, ca și dreptul credinței — se vor rupe de țara ungurească. *Ardealul, teritoriile până la Tisa și Dunăre, de mâne în colo, vor intra sub stăpânirea românească.* Pe pământul clasic al Apulum-ului, a cetății lui Traian, unde Legio XIII-a gemina și-a ridicat altarele sale de jertfă, pe piața unde au sângerat eroii libertății Horia, Cloșca și Crișan își va proclama suveranitatea: națiunea română. Prin poarta Carol, pe dedesubtul statuei de piatră a acestui împărat își vor face intrarea în cetate. În sala masivă a palatului ofițeresc își va îndeplini agendele birourul constituantei. Pe lângă catedrala cu mormântul Huniadeștilor — nemijlocit lângă rezidența episcopului ungar Májláth — ea a fost mulți ani și scaunul unui episcop românesc — va ținea multe ceasuri defilarea prin poarta lui Mihaiu Voda Viteazul spre Câmpia libertății. Iar în întreaga țară, 2 ceasuri de vreme vor suna, în această Duminică, clopotele și unde nu mai sunt clopote; toaca. *Visul unui puternic viitor de mărire națională, visul unirii tuturor Românilor — până unde ajunge graiul românesc, — într-o singură patrie comună, se va realiza mâne.*

Informațiuni.

***Constituirea Consiliului dirigent.** Marele Sfat Național Român s'a întrunit în ședință ieri în 2 Decembrie. La propunerea dlui Dr. Iuliu Maniu s'a ales o comisiune de candidare din care au făcut parte dd. episcopi dr. Cristea, dr. Iuliu Hossu, Vasile Goldiș, dr. I. Suciu, dr. A. Lazar și dr. Nedelcu. Această comisiune a recomandat Marele Sfat Național să numească în Consiliul dirigent pe următorii domni: dr. I. Maniu, în calitate de președinte, dr. Victor Bontescu, dr. Vlad, dr. A. Lazar, dr. Hațiegan, V. Goldiș, dr. Boilă, Vaida, dr. I. Suciu, Flueraș, Jumanca, dr. Lucaciu, Braniste, și Oct. Goga. Cătră seară Consiliul dirigent s'a constituit în următorul mod:

Dr. Iuliu Maniu: președinte și interne.

Dr. Alex. Vaida: externe și presă;

Vasile Goldiș: instrucție și naționalități;

Dr. Victor Bontescu: agricultură și comerț;

Dr. Romul Boila: comunicație;

Dr. Aurel Vlad: finanțe;

Dr. Ștefan C. Pop: războiu;

Dr. Aurel Lazar: justiție;

Dr. Emil Hațiegan: codificator în secția justițiară;

Dr. Ioan Suciu: codificatorul dreptului public și organizatorul constituantei;

Ioan Flueraș: sociale;

Vasile Jumanca: industrie;

Dr. Vasile Lucaciu, dr. Valer Braniste și Octavian Goga fără resort.

***Bande ungurești atacă satele noastre.** Păr. Arieșan dela Câmpeni și păr. Gligor din Certege ne-au comunicat cu prilejul adunării dela Alba-Iulia, că o trupă de circa 400 unguri înarmați cu puști și mai multe mitraliere au atacat în 28 Noembrie n. comuna Certege. Locuitorii alarmați s'au pus în apărare cu câteva puști, cu topoare, coase etc. avizând în aceeași vreme și satele din jur. După o luptă formală, atacătorii s'au retras. Să spune, că aveau de gând să atace și alte sate din munți. Oamenii noștri să plâng de lipsa de arme, și chiar de teama acestei bande, din Certege afară de preot n'a luat nime parte la adunarea din Alba-Iulia, rămânând acasă să-și apere satul. Să susține, că banda aceasta a venit, de peste munți și ea face parte din garda lui Urmáneczy dela Josikafalva.

***Concurs.** La stațiunea cantor-docentală gr.-cat. română din Chegea (Kegy, p. Erszákácsi, com. Szilágy). Salar: 1. locuință și intravilan corespunzător, 2. dela comună 625 cor., 3. ajutor de stat asigurat. Domnii învățători din alte dieceze trebuie să prezinte și dimisorialul. Recursurile sunt a se trimite la *Iuliu Pataky*, preot gr.-cat. român.

*Sub locotenentul în rezervă *Liciniu Simu*, membru al legiunei române din Țară a sosit în Blaj. Dânsul e detașat la batalionul nostru și face serviciu de legătură între Cartierul general român și comanda batalionului.

***Șicanări.** Am ajuns zile mari, când românul e „domn în al său pământ“. Durere însă, că jandarmii unguri încă tot fac deosebire de naționalități. Ieri un plutonier român ce face serviciu la jandarmi; pentru niște vorbe românești a fost insultat în modul cel mai mizerabil din partea „amicilor“ unguri. Așa să vede, că încă să țin tare de „Magyarországul“ lor. *Morariu*, sublocotenent.

*Încă și acuma le scoate ochii dlor unguri tricolorul românesc. Azi o patrulă ungurească din „nemzeti őrség“ul — lor; a smuls din pieptul unui țaran român tricolorul. Așa voiesc dlor să țină ordinea? Oare de dragul colorilor l-au luat să-l aibă de suvenir ori doar și acuma vreau să fie stăpânitori. *Morariu*, sublocot.

***Mulțăm tă publică.** Credincioșii parohiei gr.-cat. din Voila au contribuit benevol, pentru repararea bisericii suma de 1138 cor. Primească cele mai calde mulțumite și Dumnezeu să le răsplătească pentru dragostea arătată față de Casa Domnului. Voila la 1 Dec. 1918 *Romul Moldovan*, preot.

Necrolog.

† *Maria Dr. Rákóczi Filep* de Kápolna născută Lupu, din Baia-mare, a repauzat la 23 Noembrie a. c. în etate de 21 ani și 1/2 an al fericitei sale căsătorii.

Odihnească în pace!

Cantor-învățător

se caută la stațiunea gr.-cat. română din Craiudorolț (Királydarácz, posta în loc, comitat Szatmár).

Dotării: 1. Cvarțir frumos în natură și grădină de 600 st. □; 2. Un drept de pășunat socotit la 4 cor.; 3. 10 cubule (1' hl) grâu, jumătate curat, jumătate mestecat, socotit la 100 cor.; 4. Stolele cantonale socotite la 50 cor.; 5. plată de bani gata din lada bisericii 700 cor.; 6. Restul ajutor de stat.

Termin de concurs 29 Decembrie; Reflectanții au să se prezinte înainte de alegere și să cânte în biserică în vre-o Duminică. Pricăpătorii la doinele și dansurile românești vor fi preferiți.

Rugările vin a se adresa Senatului gr. cat. român din Craiudorolț.

3-3 (1) **G. Stanciu,** paroh-prot. prez. sen. scol.

MAI NOU.

Atentat împotriva casei dlui dr. Șt. C. Pop.

Cetim în „Românul“: În noaptea de Duminică, când la Alba-Iulia se sărbătorea ziua Invierii naționale române, mâni criminale a ridicat arma împotriva casei dlui dr. Șt. C. Pop, ales de Marele Sfat șef al secției militare și siguranței publice peste teritoriile, cari în Marea Adunare Românească s'au alăturat la România.

Glonțul criminalului a pătruns prin ferestrele duble de lângă poartă, adâncindu-se în perețele din fața ferestrii, deasupra ușei. În chilia asupra căreia s'a pușcat, durmea în noaptea aceea fiul dlui Șt. C. Pop, *Alexandru*. Criminalului încă nu i-s'a dat de urmă.

Direcția proiectilului o arată două cercuri tăiate în mărime de o coroană în ochiul dinspre stradă și cel din chilie al ferestrei. În chilie deasupra ușei maldărul căzut în mărime cam de două palme ne arată pătrunderea glonțului adânc în perete. Vor rămânea aceste ca dovezi a siguranței ce oferă gărziile maghiare din Arad — se zice că ar număra deja vre-o 6 companii sub conducerea unui colonel — cari s'ar fi organizat singur numai cu scopul unic de-a menține ordinea și a apăra vieța locuitorilor Aradului.

Un asemenea atentat a fost comis și asupra locuinței dlui avocat dr. *Alexandru Stoinescu*.

Universitatea din Cluj, după o declarație a dlui Goldiș, va fi preluată de Români. Cea ungurească se va transpune la Târgu-Murășului.

Prezidentul Wilson, cum anunță, Agenția Reuter, a plecat spre Europa în 5 crt.

Proprietar și Editor:

Consiliul Național Român din Blaj.

Redactor: *Ovidiu Hulea*. — Administrator: *Nicolae Negruțiu*.